

60. godina mehaničke ventilacije u Hrvatskoj

Ove godine, 8. prosinca 2006., povodom tradicionalnog Mihaljevićevog dana, obilježili smo značajnu obljetnicu: 60 godina od početaka mehaničke ventilacije u Hrvatskoj. Vratili smo se u vrijeme od prije šezdeset godina, poratno siromaštvo, u doba kada je liječenje zaraznih bolesti bilo još uvijek uglavnom simptomatsko, i kada je antimikrobna terapija činila prve korake. Te 1946. godine Bolnica za zarazne bolesti u Zagrebu dobiva prva »željezna pluća«, stroj ogromnih dimenzija, koji je u svojoj utrobi stvarao negativni tlak i tako pomicao dišnu muskulaturu. Prisjetili smo se epidemija poliomijelitisa koje su bile glavni razlog traganja za tehnološkim rješenjima kojima bi se omogućila ventilacija pluća. Tako je zahvaljujući pomoći ostvarene preko UNRRA-e u Hrvatsku došao taj prvi ventilator. Obljetnica je bila obilježena svečano s namjerom da se prikaže razvoj mehaničke ventilacije, što je bio i početak razvoja intenzivne medicine.

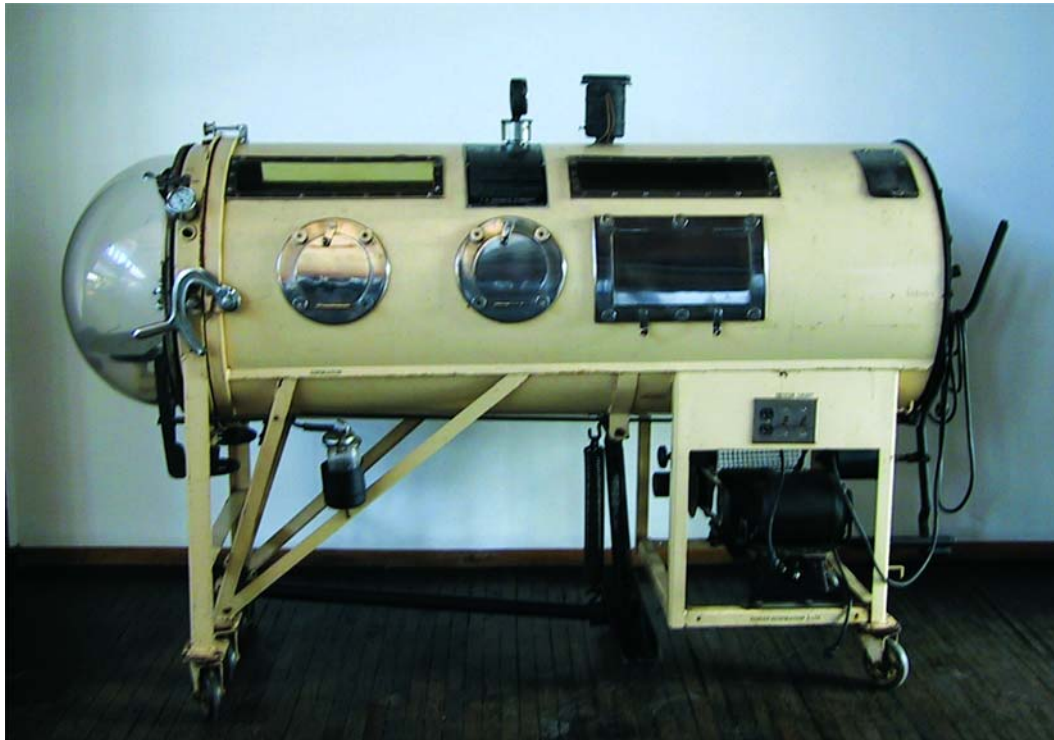
Nakon uvodne riječi predsjednice Hrvatskog društva infektologa prof. dr. sc. Tatjane Jeren i pročitano pozdravnog pisma ministra zdravstva i socijalne skrbi doc. dr. Nevena Ljubičića, prigodni govor održao je ministar znanosti, obrazovanja i športa prof. dr. Dragan Primorac. Ministar je s još uvijek mladenačkim žarom govorio o viziji Hrvatske kao zemlje znanja i obrazovanja. Njegove riječi bile su vrlo podsticajne, jer je područje infektologije i intenzivne medicine istovremeno područje, i u našoj domovini intenzivnog znanstvenog rada što se vidjelo i na ovom sastanku.

Zatim je o počecima mehaničke ventilacije govorio prim. dr. Eduard Marton, umirovljeni pročelnik Zavoda za neuroinfektologiju i Centra za intenzivnu medicinu (ZNICIM). Prim. Marton vrlo je slikovito i dinamično prikazao preokret koji je nastupio od vremena kada je kralatica »Tko na Zeleni brijeg, nikad na zelenu granu« imala punu težinu, u vrijeme moderne medicine sa značajnim uspjesima u liječenju najtežih infekcija. Prisjetio se pionira, liječnika koji su prvi započeli rad s mehaničkim ventilatorom: doc. dr. Vjekoslava Duančića, barunice dr. Helene Hellenbach, dr. Bosiljke Durst. Saznali smo i za podatak da je dr. Hellenbach sama legla u »željezna pluća« kako bi bolje shvatila mehanizam rada, ali i što bolesnici osjećaju. Danas se ovaj prvi mehanički ventilator u nas nalazi u Tehničkom muzeju u Zagrebu. Šest godina kasnije dolazi drugi ventilator. Na 20 m² prostora začetak je prve jedinice intenzivne medicine u Hrvatskoj koja je proradila punim pogonom tijekom epidemije poliomijelitisa 1953. godine.

Nakon toga govorio je prof. dr. Ivan Beus, umirovljeni pročelnik ZNICIM i ravnatelj Klinike. Prof. Beus pokazao je kako se mukotrpno probijalo intenzivno liječenje i primjena mehaničke ventilacije kod bolesnika s drugim teškim infekcijama, osim poliomijelitisa, difterije i tetanusa. Tako se mehanička ventilacija počela rabiti kod bolesnika s gnojnim meningitisima, encefalitisima. Nevjerojatno zvuči, da je u Centru za intenzivnu medicinu šezdesetih godina godišnje bilo liječeno svega nekoliko bolesnika sa sepsom, a danas ti bolesnici dominiraju. Tako je slikovito prikazan put od liječenja ventilacijskog tipa zatajenja disanja do akutnog respiratornog distress sindroma, što je danas glavni razlog intubacije i mehaničke ventilacije.

O posljednjih petnaest godina rada jedinice za intenzivnu medicinu govorio je prof. dr. Bruno Baršić, sadašnji pročelnik ZNICIM-a. Prikazana je promjena kazuistike,

Slika 1. »Željezna pluća«, Emerson (1946. god., USA)
Picture 1. Iron lung, Emerson (1946., USA)

demografskih značajki bolesnika, ali i razvoj modernog pristupa mehaničkoj ventilaciji te značajni uspjesi u smanjenju bolničkih infekcija mehanički ventiliranih bolesnika. Posljednjih pet godina bilježi se značajan porast mehanički ventiliranih bolesnika, raste broj prijama u jedinice intenzivne medicine (JIM), ukupni broj dana bolesnika na mehaničkoj ventilaciji (MV), iako se prosječno trajanje MV značajno smanjuje.

Sljedeći govornik bio je prof. dr. Igor Muzlovič, pročelnik JIM Klinike za infekcijske bolesti in vročinska stanja u Ljubljani. Postoji tradicionalno dugogodišnje prijateljstvo između liječnika dviju Intenzivnih jedinica, pa je našu svečanost uvećao svojom nazočnošću prof. dr. Franjo Pikelj, umirovljeni šef ljubljanske JIM i predstojnik Klinike. Prof. Muzlovič prikazao je rezultate svog dugogodišnjeg rada na praćenju infekcija kod mehanički ventiliranih bolesnika i zbirne podatke epidemiološkog praćenja u Sloveniji, te vremenski slijed od kolonizacije dišnih putova do infekcije. Radi se o mukotrpnom, zahtjevnom i minucioznom istraživanju.

U drugom dijelu svečanosti prikazana su suvremena kretanja u istraživanju specifičnih problema kod bolesnika podvrgnutih mehaničkoj ventilaciji. Iznio ih je doc. dr. Mladen Perić, pročelnik Klinike za anesteziologiju i in-

tenzivno liječenje KB Sestara Milosrdnica i predsjednik Hrvatskog anesteziološkog društva. Doc. Perić govorio je o kontroverzama vezanim uz primjenu hiperventilacije kod bolesnika s moždanim edemom. Prof. dr. Ino Husedžinović, predstojnik Klinike za anesteziologiju KB Dubrava i Predsjednik Hrvatskog društva za intenzivnu medicinu, govorio je o hemodinamskim promjena povezanih s primjenom mehaničke ventilacije. Prof. dr. Vladimir Gašparović, pročelnik Zavoda za hitnu i intenzivnu medicinu KBC Zagreb, govorio je o novim pristupima u liječenju akutnog respiratornog distress sindroma. Prof. dr. Višnja Majerić-Kogler govorila je o novim tehnikama mehaničke ventilacije koje su lagodnije za bolesnika. Na kraju je o novom tehnološkom pristupu mehaničkoj ventilaciji govorio dr. sc. Aleš Hrastar iz Ljubljane, koji je prikazao svu složenost respiratorne potpore s naglaskom na asistiranje proporcionalno disanje.

Skup je protekao u svečanom ozračju i svijesti o značajnosti početaka mehaničke ventilacije na Zelenom brijegu za razvoj ne samo infektologije nego i ostalih grana medicine u našoj domovini jer bez tog sudbonosnog početka danas sigurno ne bismo imali ovako razvijenu intenzivnu medicinu.

Prof. dr. sc. Bruno Baršić